

РЕЦЕНЗІЯ

Гуріної Ганни Сергіївни

доктора економічних наук, професора

кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

факультету економіки та бізнес-адміністрування

Державного некомерційного підприємства

“Державний університет “Київський авіаційний інститут”

на дисертаційну роботу здобувача ступеня доктора філософії

в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Іванця Дмитра Володимировича

на тему «Інноваційний розвиток авіаційних підприємств

в конкурентних умовах»

Актуальність теми дисертації.

Сучасний інноваційний розвиток підприємств супроводжується трансформацією економічних парадигм і концепцій, що орієнтовані на впровадження технологій штучного інтелекту й цифровізацію економічних відносин та виробничо-господарських процесів. Це створює основу для формування конкурентних переваг і ринкових позицій у майбутньому. Результативність інноваційного розвитку в умовах конкуренції виступає предметом наукового аналізу та практичного пошуку ефективних механізмів стимулювання економічного зростання підприємств.

Особливу увагу серед сфер національної економіки заслуговує авіаційна галузь, оскільки її техніко-економічний та економічний рівень визначає енергофактивність, конкурентоспроможність, безпеку та якість матеріально-технічного забезпечення, а також впливає на реалізацію продукції як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. В умовах глобалізованої економіки однією з головних умов формування конкурентних переваг стає інноваційний розвиток, який дозволяє зміцнити позиції на світовому ринку. Розвиток стратегій інноваційного оновлення авіаційних підприємств сприятиме удосконаленню теоретичних і методичних основ підвищення ефективності національної економіки в умовах господарської трансформації та відновлення авіаційного сектору.

Окрім тривалої економічної кризи, спровокованої повною зупинкою цивільних авіаційних перевезень, вітчизняні авіаційні підприємства стикаються з низкою виробничих викликів: технологічною застарілістю управлінських систем, високими ресурсними витратами, нестачею специфічних компетенцій персоналу та значною вартістю впровадження інноваційно-інвестиційних проєктів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю удосконалення підходів до інноваційного розвитку авіаційних підприємств України в умовах глобальної конкуренції, технологічної відсталості та безпекових викликів

сучасності. Формування стійких конкурентних переваг шляхом впровадження новітніх технологій, цифровізації процесів та оновлення управлінських механізмів є важливою передумовою для відновлення й подальшого зростання авіаційного сектору національної економіки в умовах євроінтеграції та поствоєнного відновлення. Отже, актуальність наукових та прикладних завдань інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах є надзвичайно своєчасними, а запропоновані рішення дисертаційному дослідженні Іванця Дмитра Володимировича мають високу цінність для відновлення та економічного розвитку країни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Іванця Дмитра Володимировича була виконана у рамках планових науково-дослідних робіт Державного університету «Київський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України, Факультету економіки та бізнес-адміністрування, кафедри економіки повітряного транспорту за темою «Мотиваційне управління економічними системами в умовах інтелектуально-цифровізаційних трансформацій» (реєстраційний № 0121U113066, 2021–2023 роки).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Іванця Д.В. містить оригінальні результати, які є економічно, логічно та математично обґрунтованими. Дослідження базується на великому обсязі даних, отриманих з офіційних джерел. У процесі роботи було використано широкий спектр загальнонаукових методів, діалектичний метод, методи аналізу і синтезу, монографічний метод, метод логічних узагальнень, ієрархій і ранжування, абстрагування і формалізації, декомпозиції, статистичний підхід, економіко-математичне моделювання, комплексний аналіз, а також методи табличної та графічної інтерпретації та візуального узагальнення. Завдяки грамотному застосуванню обраних методів дослідження вдалося отримати обґрунтовані та якісні висновки.

Наукова новизна результатів дослідження.

У своїй дисертаційній роботі Іванець Д.В. запропонував нові методологічні основи та методичні інструменти для забезпечення інноваційного розвитку авіаційних підприємств в умовах жорсткої конкуренції. Його дослідження має наукову новизну й охоплює такі ключові положення:

1. Удосконалено концептуальні засади стратегізації інноваційного розвитку авіаційних підприємств, що, на відміну від існуючих, базуються на встановлених закономірностях впливу конкурентної детермінанти та дозволяють гармонізувати внутрішні потреби із ринковими викликами шляхом діагностики конкурентоспроможності інновацій авіаційних підприємств за конкурентним статусом;

2. Удосконалено - економічний механізм інноваційного розвитку авіаційних підприємств, котрий, на відміну від існуючих, формалізовано із врахуванням специфіки ринкового позиціонування авіаційних підприємств та спрямовується на нарощування результативності й конкурентоспроможності інновацій в авіаційному виробництві;

3. Удосконалено теоретико-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності інноваційної діяльності авіаційних підприємств, що розкриває впливи внутрішнього та зовнішнього середовища на конкурентні позиції підприємств та дозволяє визначити рівень інноваційного розвитку;

4. Удосконалено теоретико-практичний підхід до формалізації конкурентних векторів інноваційного розвитку авіаційних підприємств, який, на відміну від загальновідомих підходів, обґрунтовано на основі дослідження закономірностей інноваційного розвитку та впливів конкурентної детермінанти, що дозволяє в подальшому стратегізувати інноваційну діяльність в умовах конкуренції;

5. Удосконалено методичний інструментарій вибору конкурентних стратегій інноваційного розвитку, що дозволяє авіаційним підприємствам обґрунтувати результативність реалізації інновацій за критерієм їх конкурентоспроможності, а також забезпечити результативність активізації інноваційної діяльності;

6. Набули подальшого розвитку понятійний апарат теорій інноваційного розвитку та конкуренції шляхом уточнення в трактуванні таких економічних категорій як «інноваційний розвиток», «конкурентна стратегія авіаційного підприємства», «конкурентоспроможність інновацій», «конкурентна стратегія інноваційного розвитку», що дозволило розкрити наукові засади проведеного дослідження та формалізувати наукові результати;

7. Набули подальшого розвитку класифікаційні підходи і теорії інноваційного розвитку підприємств, котрі поглиблено шляхом опису в межах адаптації положень із теорії конкуренції і доповнено за ознакою «конкурентоспроможності інновацій», що в подальшому дослідженні дозволяє проводити ранжування стимулів інноваційного розвитку за рівнем конкурентного статусу;

8. Набула подальшого розвитку система стратегій інноваційного розвитку, що, на відміну від існуючих, дозволяє аналізувати та ранжувати пріоритети у формуванні конкурентних переваг для інноваційної продукції авіаційних підприємств;

9. Набуло подальшого розвитку методичне забезпечення оцінювання впливу стратегій інноваційного розвитку на конкурентні позиції, що базується на інструментарії ранжування та побудови ієрархій і дозволяє обґрунтувати стратегічні вектори нарощування конкурентоспроможності інновацій для авіаційних підприємств.

Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних та науково-прикладних основ для забезпечення результативності інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах вирішено у повній відповідності до положень дисертації.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача.

Автор дисертаційного дослідження самостійно здійснив аналіз актуальних інформаційних джерел за тематикою роботи, провів бібліометричне дослідження та обґрунтував вибір методів і підходів для вирішення поставлених завдань.

Результати наукової роботи Іванця Д.В. висвітлені у 18,5 наукових публікаціях, серед яких — 1 розділ у колективній монографії, 5,5 статей у наукових фахових виданнях України та 12 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Аналіз наукового стилю та рівня публікацій здобувача засвідчує відповідність результатів вимогам до їх оприлюднення. Усі публікації відображають результати та висновки наукового дослідження. При оприлюдненні наукових результатів дотримано принципи академічної доброчесності, а в спільних публікаціях чітко встановлено особистий внесок здобувача. Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача. Таким чином, сукупність публікацій, у яких оприлюднено результати дисертації, повністю відповідає вимогам пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Апробація одержаних результатів.

Результати дисертаційної роботи були представлені та обговорені автором на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема на міжнародних, всеукраїнських і конференціях за міжнародною участю. Зокрема, апробація результатів відбулася на таких наукових заходах: Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (м. Київ, Національний авіаційний університет, 2021 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки» (м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», креативного управління економічними процесами» (м. Київ, Національний авіаційний університет, 2022, 2024 р.р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології» (м. Київ, Національний авіаційний університет, 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізаційні виклики економіки, обліку, фінансів та права» (м. Полтава, Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» (м. Одеса, Одеський національний економічний університет, 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Пріоритети розвитку міжнародної економічної діяльності країни в умовах глобалізації» (м. Полтава, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій» (м. Харків, ХНУ Ім. В.Н. Каразіна ННІ «Українська Інженерно-Педагогічна Академія», 2024р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи підприємницьких структур за умов нестійких процесів розвитку економіки» (м. Київ, Національний авіаційний університет, 2024 р.), XVIII Міжнародній науково-практичній конференції

«Моделювання та прогнозування економічних процесів» (м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2024 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Research

Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність отриманих результатів полягає у розробці комплексного підходу до вирішення прикладних завдань із забезпечення інноваційного розвитку авіаційних підприємств в умовах високої конкуренції на ринках авіаційної продукції з огляду на актуальність розробки і впровадження інновацій. Запропоновані методичні положення та інструменти були впроваджені в практичну діяльність українських підприємств через проведення аналітичних досліджень щодо відповідності розроблених методик особливостям економічної діяльності авіаційних підприємств, а також їх подальшого застосування у господарській практиці. Зокрема, практичне застосування рекомендацій автора підтверджено довідками від ТОВ «НДІ Перетворювач» (№664 від 05.12.2024 р.), ТОВ «АЛЕКС КОМ Лтд» (№24/2025 від 03.03.2025 р.) та від Українського національного комітету Міжнародної торгової палати (№0370 від 26.11.2024р.).

Структура та зміст дисертації.

Дисертація складається з трьох розділів, в яких викладені основні положення та результати. У вступі до дисертації автором визначено актуальність теми дослідження, описано отриману наукову новизну, зв'язок дослідження з науково-дослідними роботами Державного університету «Київський авіаційний інститут», апробацію дослідження та практичне значення. Робота містить анотацію зі стислим описом дослідження та список наукових праць, в яких були опубліковані основні результати дослідження.

Розділ 1 дисертації присвячений дослідженню концептуальних засад та детермінант інноваційного розвитку підприємств в умовах конкуренції. У цьому розділі автор висвітлює закономірності інноваційного розвитку підприємств в ринковому просторі, досліджує вплив факторів конкурентоспроможності інновацій на інноваційний розвиток авіаційно-промислових підприємств та виокремлює стратегічні концепти забезпечення інноваційного розвитку підприємств в умовах конкурентного середовища.

У розділі 2 дисертант зосереджується на діагностиці потреб та векторів інноваційного розвитку авіаційних підприємств, зокрема розкривається теоретико-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності інноваційної діяльності авіаційних підприємств та теоретико-практичний підхід до обґрунтування конкурентних векторів інноваційного розвитку авіаційних підприємств. У зазначеному розділі проведено дослідження і моделювання поведінки авіаційного сектору промисловості для виявлення основних факторів, що мають вплив на інноваційний розвиток, запропоновано послідовність оцінювання конкурентного впливу на інноваційний розвиток авіаційних підприємств, оцінку за критерієм «конкурентоспроможності інновацій» обраних підприємств авіаційного сектору.

У розділі 3 автор здійснює обґрунтування наукових засад стимулювання інноваційного розвитку авіаційних підприємств, зокрема варто звернути увагу на концептуальний підхід до стратегізації інноваційного розвитку авіаційних підприємств на засадах теорії конкуренції та викладену систему заходів для реалізації перспективних напрямів інноваційного розвитку авіаційних підприємств в конкурентних умовах.

Сформульовані автором висновки логічно узагальнюють отримані результати. Список використаних джерел складається з 140 найменувань, викладених у алфавітному порядку. Дисертація викладена на 210 сторінках, містить 26 таблиць, 40 рисунків та 2 додатки.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Дисертація написана українською мовою з послідовним логічним викладенням матеріалу та застосуванням наукового стилю написання.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Іванця Д.В. на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Звідси можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Відповідність фаху.

Дисертація Іванця Д.В. за змістом поставлених завдань та відповідно до використаних методів дослідження, які вирішують конкретні наукові завдання, отриманими результатами та теоретичною і практичною значимістю відповідає спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

Загальне враження від дисертації Іванця Дмитра Володимировича позитивне, принципових недоліків, які стосуються структури, змісту, обсягу, оформлення, наукового, теоретичного та практичного значення немає, проте є окремі зауваження:

1. При розгляді впливу детермінант на інноваційну активність та дослідження в авіаційній сфері Європейського Союзу (п. 1.2) було би доцільно висвітлити статистичну інформацію для підтвердження викладених трендів.

2. Описані в підрозділі 2.3 дисертації початкові умови в моделюванні критерію конкурентоспроможності інновацій містять вимогу про вагомість показників у критеріїв та параметрів у показниках, що дорівнюють одиниці. Потребують пояснення зазначені умови.

3. Наведений діапазон значень для показника «конкурентоспроможності інновацій» (табл. 2.4) не містить від'ємних значень, при цьому оцінка ВАТ «Меридіан» ім. С.П. Корольова демонструє параметри, нижче нормативних (табл. 2.14), що потребує узгодженості результатів практичної апробації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

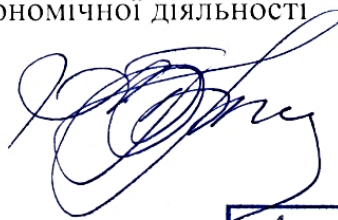
Дисертація Іванця Дмитра Володимировича на тему «Інноваційний розвиток авіаційних підприємств в конкурентних умовах», яка виконана в Державному університеті «Київський авіаційний інститут» є самостійним повноцінним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною

у сфері економіки. Достовірність отриманих результатів забезпечується фактичними висновками, отриманими на основі застосування сучасних методів дослідження та ґрунтового апарату економіко-математичного моделювання. За актуальністю визначеної проблеми та новизною отриманих результатів, обсягами, рівнем обґрунтувань та відповідності поставленим завданням дисертація Іванця Дмитра Володимировича відповідає відповідним вимогам до рівня наукової кваліфікації здобувача.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Інноваційний розвиток авіаційних підприємств в конкурентних умовах» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р., а її автор – Іванець Дмитро Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

д.е.н, професор, професор
кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Державний університет
«Київський авіаційний інститут»

Ганна ГУРИНА

